

Særnummer 11, Marts 2012

Stiftet onsdag den 12. juni 2008

Foreningen Svend Gønge

Pro honore patriae

Foreningen Svend Gønge

Møllergaarden 3,
4750 Lundby
Tlf.: 6130 1004

goenge@lundbyweb.dk

www.svvsogne.dk

Bestyrelse:

Formand:
Peter Sten Hansen

Næstformand:
Villy Lorich

Kasserer:
Jens Hallqvist

Sekretær:
Jens Beck

Bestyrelsesmedlem:
Gunnar Stobbe

Redaktion på SN:
Jens Beck,
[svendgoengepoulsen@
gmail.com](mailto:svendgoengepoulsen@gmail.com)

Svenskestenen

Fredi Paludan Bentsen

Under svenskekrigene i 1600-tallet gik Smørums bønder i aktion mod en bande svenske marodører, som på egen hånd huserede fælt på egnen. Banden holdt til på Skebjerggård i Smørumnedre.

I 1912 fandt man under grusgravning på gården Egelunds jorder 10 skeletter af yngre mænd. De var hensynsløst kastet i en 3 m bred og 1,5 m dyb grav. Skeletterne var velbevarede og bar mærker af øksehug. De blev atter begravet på stedet og man rejste en mindesten med følgende indskrift: "Her ligger 10 svenske krigere som faldt for Smørum bønders haand 1659."

Kilder og litteratur

N.O. Riis-Nielsen: Fra fæstebonde til selveje, Smørumnedre 1797-1930, 1991 (Skebjerggård side 136-143, Egelund side 227-231)

J.P. Jørgensen: Historiske Optegnelser om Ledøje-Smørum Sogne, fra Oldtiden til den nyere Tid, 1925 (optryk 1982), 20-22

"De svenske Grave" paa Smørumnedre Bymark

Af Lærer J. P. Jørgensen, Smørum.

Paa Smørumnedre Bys Søndermark ligger nogle Grusbakker, der i daglig Tale kaldes "De svenske Grave". Traditionen beretter, at her er jordet 18 svenske Ryttere, der blev nedhuggede af Omegnens Bønder i Krigen mod Carl Gustav 1657-60.

Ambassadører:

Godsejer,
Kammerherre og
Hofjærgemester,
Bernt Johan Collet,
Lundbygård.

Hofjærgemester og
Godsejer,
Peter Zobel,
Bækkeskov.

Godsejer,
**Peter Oxholm
Tillisch**,
Rosenfeldt.

Godsejer,
**Gerner Wolff-
Sneedorff**,
Engelholm.

Godsejer,
**Peter Henrik
Tesdaorf**
Gjorslev Gods.

Regionsmedlem,
Peter Madsen
Rone Klint, Præstø.

Borgmester,
Marie Stærke,
Køge kommune.

Borgmester,
Henrik Holmer,
Vordingborg
Kommune.

Borgmester,
Carsten Rasmussen,
Næstved Kommune.

Tidl. borgmester,
Henning Jensen,
Næstved Kommune.

Borgmester,
Poul Arne Nielsen,
Stevns Kommune.

Borgmester,
Knud Erik Hansen,
Faxe Kommune.

Tidl. borgmester,
René Tuekær,
Faxe Kommune.

Ved Gravning efter Grus i Bankerne fandt Ejeren af marken, Gaardejer Albert Christoffersen, i August 1912 flere skeletter af yngre Mennesker, og han var da straks klar over, at han her havde fundet "De svenske Grave". Der skete straks Indberetning om Fundet til Nationalmuseet, hvorefter Assistent Mathiesen foretog nærmere Undersøgelse. Udgravningen endtes derefter med det Resultat, at der her fandtes 10 Skeletter; de 9 Ryttere maa da formodes at være nedgravede i en Grusbanke ca. 20 Meter fra førstnævnte Banke, idet denne sidstnævnte Banke stadig af Traditionen har været betegnet som "De svenske Grave". Ligene fandtes hensynsløst at være nedkastede i en gravet Rende, ca. 3 Meter bred, og laa i en Dybde af ca. 1½ Meter under Jordoverfladen. Skeletterne var i det hele velbevarede; flere af Kranierne bar tydelige Mærker af Øksehug og Stik af Høforke, og enkelte fandtes helt eller delvis knuste ved Slag. På Kranierne saa man endnu Haarrester; derimod fandtes i Gravene ikke ringeste spor af Beklædningsgenstande, Knapper, Spænder, Vaaben el. lign. Skeletterne blev senere nedgravet paa Findestedet og Graven afmærket.

Om "Svenskedrabet i Smørumnedre" beretter den stedlige Tradition: Carl Gustav havde som slagen Mand maattet trække sig tilbage fra København og senere fra Lejren ved Brønshøj, og Københavns nærmeste Omegn var derefter befriet fra den fjendtlige Invasion; kun i Smørumnedre vedblev en mindre Trup svenske Ryttere at husere. I længere Tid turede de Dag efter Dag om i Omegnen for at røve og plyndre, og om Natten holdt de vilde Drikkelag i en af Gaardene, som de havde lagt Beslag paa. Bønderne i Smørum og Omegn fandt tilsidst Tilstanden uudholdelig og besluttede at gøre et alvorligt Forsøg paa at blive deres plageaander kvit og samtidig hævne den ilde Medfart, de i henved tre Aar havde været Genstand for.

Efter Aftale lejrede Bønderne i Smørumovre, Smørumnedre, Sørup og Maaløv sig en Nat udenfor Smørumnedre By i Lavningerne bag Tofterne, og da Svenskerne havde endt deres Drikkelag og var gaaet til Ro, tændte Bonden på den Gaard, hvor de havde indkvarteret sig, Blus paa den nærliggende Bavnehøj. Dette var Signal til, at Tiden nu var inde til Angreb.

Medens Kirkeklokkerne ringede, styrtede Bønderne frem i tætte Skarer mod Gaarden, væbnede med Økser, Høforke, Knipler og Pigkæppe, og anrettede et frygteligt Blodbad paa de søvndrukne Svenskere. Disse gjorde en rasende Modstand og søgte at gennembryde Bøndernes Kæde, men omsonst. Under den voldsomme Kamp de vilde Hyl, Forbandelser og Trusler mod deres Banemænd, men tilsidst blev de alle nedhuggede, medens der ikke var falden en eneste paa Bøndernes Side.

Svenskerne havde truet med, at deres forsmædelige Død skulde blive hævnnet, naar deres Landsmænd atter kom til Byen, og Bønderne var derfor paa det rene med, at det gjaldt om hurtigst at udslette alle Spor af den blodige Daad. Næste Morgen ved Daggry kørtes de dræbte Svenskere ud paa Ornehede paa Byens Søndermark, hvor de nedkuledes i den Grusbakke, der den Dag i Dag kaldes "De svenske Grave".

Hvad Tiden angaar, da "svenskedrabet" fandt Sted, nævner Traditionen intet Aar, men kun Oktober Maaned. Imidlertid beretter Historien, at Stormen paa København fandt Sted 10. Febr. 1659; at Carl Gustav efter denne trak sig tilbage til Lejren ved Brønshøj med Resterne af sin Belejringshær, og at denne Lejr derefter i længere Tid var Hjemsted for et Observationskorps paa 3000 Mand, der først drog bort 31. Maj 1660, altsaa efter Fredsslutningen.

Mulig har da de 18 Ryttere i Smørumnedre været en fremskudt Post fra Lejren, og i denne har man vel aldrig erfaret noget om "Drabet"; var man her kommen til Kundskab om dette, var der vistnok taget en grum Hevn. Tidspunktet for Massakren kan vel derefter sættes til Oktober 1659.

Tidl.
folketingsmedlem,
socialrådgiver,
Hanne Reintoft

Tidl.
folketingskandidat
Gina Øbakke,

Generalløjnant,
Kjeld Hillingsø

Turistchef,
Lars Nielsen
Køge Kommune

Museumsdirektør,
Keld Møller Hansen
Vordingborgmuseerne

Borgmester,
Anders Pettersson,
Osby Kommun.

Viceborgmester,
Erland Nilsson,
Osby Kommun.

Kultur- og
fritidschef,
Tommy Johansson,
Osby Kommun.

Formand for
Föreningen
Snapphaneland,
Hans Gardelid,
Osby.

Tidl. ordförande i
Föreningen för
Snapphanelandet,
Marco van Brink,
Osby.

Formand for
Hembygdsföreningen,
Erik Ralsgård,
Osby.

Smørum Sogns Bønder led under Svenskekrigen saa uendelig stor Overlast, at man ikke kan undres over, at de tilsidst rejste sig for med væbnet Haand at nedslaa deres Plageaander. Ved Tingsvidne, ført paa Smørum Herredsting, blev det godtgjort, at 1658 blev i Smørumovre samtlige Beboere forjagne fra Hus og Hjem og maatte søge Tilflugt i Moserne, indtil Sauveguarden kom til Byen.

Fjenden tog al Afgrøde og Straa, og Bønderne maatte udlevere alt, hvad de pegede paa, at de tilsidst næppe havde det, de kunde opholde Livet med. Samme Aar blev der ikke saaet Rug til tre af Byens Gaarde, da Beboerne var aldeles forarmede efter Byens Udplyndring, og en fjerde Gaard, som Mand og Kone var fradød, blev lul! nedbrudt, og i dens Mark var kun saaet 3 Skpr. Rug. "Alt Byens kvæg havde Fjenden ranet paa nær 3 Kid." I Smørumnedre blev de fleste Mænd jaget fra Gårdene. "De enkelte, der "hyttede" sig, maatte dog gaa stor Ned og-Elendighed i Møde, da Fjenden kom i Høstens Tid og bemægtigede sig hele Afgrøden og ikke levnede Bønderne saa meget som det nødvendige til Livets Ophold." 1659 blev der ikke saaet saa meget som en Skp. Rug i Byens Marker. Sognefogden Niels Hansens Gaard sløjfedes med Jorden; alt, hvad han ejede, blev ham fraranet, og han og Hustru blev mishandlede. Tre andre af Byens Gaarde blev ligeledes nedbrudte, og Tømmeret førtes til den svenske Lejr ved Brønshøj. I Rompe blev de to Gaarde ligesaa nedbrudte og Beboerne forjaget, og Markerne laa derefter i flere Aar øde, indtil der på dem blev opført Herresædet Edelgave. Flere Bønder blev ført til Kronborg, hvor de i lang Tid maatte "arbejde i Graven" eller "ved Pumpen" og udføre andet strengt Fæstningsarbejde; de nød her saa haard Behandling og slet og mangelfuld Forplejning, at de mistede Førlighed og Helbred.

Blandt dem, der led særlig overlast i Svenskekrigens lid. maa nævnes Sognepræsten til Ledøje og Smørum Menigheder, Hr. Christopher Hansen.

Præstekonen blev trakteret med Ørefigen af de svenske Soldater, og tilsidst maatte hun med sine 11 Børn flygte bort fra Præstegaarden, som flere Gange blev udplyndret; Præsten selv "maatte søge Ly i Markhytter og Svinestier" for at redde sit Liv.

Kilder:

Smørum Herreds Tingbøger 1660. Nye kgl. Saml. 447,4
Nye kgl. Samling, 4,o.

J.P. Jørgensen

af Knud Remi Christensen

Foto: Ledøje-Smørum Lokalkiv

Jens Peter Jørgensen (1846-1926) blev født i Høje Tåstrup den 11. maj 1846, som søn af skolelærer og kirkesanger Peter Jørgensen og hustru Else Laursdatter. Han blev seminarist fra

Jonstrup 1866 og var derefter i to år lærer ved realskolen i Korsør, før han 1869 blev lærer for den sydlige del af Klovborg Sogn, Århus Stift.

Han blev lærer ved Hove Skole i 1874 og samtidig organist ved Smørum Kirke. I 1900 blev han forflyttet til Smørum Skole, hvor han virkede til 1915. Ved sin afsked fik han en lænestol, der er påsat en sølvplade med inskriptionen: "Med tak fra Venner & Elever 1874-1915" - stolen står nu i den historiske afdeling i Smørumovre Skole.

J.P. Jørgensen blev kendt som en lokalhistoriker, der leverede mange bidrag til Aarbog udgivet af Historisk Samfund for Københavns Amt samt til mange lokalaviser. Men bedst kendt er nok hans bog, "Historiske Optegnelser om Ledøje-Smørum Sogne, fra Oldtiden til den nyere Tid."

Han blev viet til Anna Cathrine Ulrichsen i 1875, døde den 4. februar 1926 og blev begravet på Smørum Kirkegård. Gravstedet findes stadig. Til hans minde er der rejst en sten ved Smørum Kirke.

[Historiske Optegnelser om Ledøje-Smørum Sogne Smørumovre Skole](#)

Kilder og litteratur

Poulin Nielsen: Skoleholdere og skolelærere i Ledøje-Smørum, Ledøje-Smørum Historisk Forenings årsskrift 1990, 9

Kirkebog for Høje Tåstrup Sogn 1846; Smørum Sogn 1926

Hold din næste fest i Medborgerhuset Lundby

Medborgerhuset Lundby er rammen om Foreningen Svend Gønges mange møder.

I Medborgerhuset Lundby kan du leje et fest- eller mødelokale fra 500 kroner.

Vi har fleksibel udlejning, efter dine behov:

Krostuen: 500 kr., Jagstuen 500 kr. og Stor og lille sal: 2500 kr.,

Hele huset (stor og lille sal, krostuen og Jagstuen) 3000 kr.

Priserne er uden rengøring og depositum på 1000 kr.

Med i lejen er adgang til køkken, service, udendørs terrasse og græsplæne, og en petanquebane.

Ring og hør nærmere på tlf. **5133 3771**

Medborgerhuset Lundby

Banevej 4, 4750 Lundby - 50 meter fra Lundby Station

Hjemmeside: www.syvsogne.dk